

ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

І. Г. Аберніхіна, к. е. н., доцент, Національна металургійна академія України, irina.abernihina@gmail.com, orcid.org/0000-0003-0692-1276,

І. Г. Сокиринська, к. е. н., доцент, Національна металургійна академія України, sokirinska@gmail.com, orcid.org/0000-0001-6140-8518

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок застосування методів: аналізу – при дослідженні основних теоретичних та методичних підходів щодо оцінки ліквідності і платоспроможності страхової організації; абстрагування – при визначенні суттєвих характеристик ліквідності та платоспроможності; формалізації – при визначенні коефіцієнта ліквідності балансу; узагальнення – при встановленні взаємозв'язку понять «ліквідність» і «платоспроможність» та їх кількісної оцінки в умовах страхових організацій.

Результати. Охарактеризовані ключові відмінності категорій «ліквідність» та «платоспроможність». Обґрунтовано, що ліквідність необхідно розглядати як багаторівневу систему категорій, яка об'єднує, зокрема, поняття ліквідності активів, ліквідності балансу, ліквідності суб'єкта господарювання. Доповнено існуюче в економічній літературі групування активів за ступенем зменшення ліквідності, а також зобов'язань за ступенем терміновості їх погашення з урахуванням специфічних активів та зобов'язань страховика.

Відзначено, що в наукових публікаціях відсутня погодженість щодо кількості та назви коефіцієнтів ліквідності, що призводить до штучного збільшення кількості показників та ускладнює процес оцінки ліквідності страхової організації. Окрім того, не всі дослідники у своїх пропозиціях враховують наявність страхової складової. Аргументовано необхідність конкретизації, подальшої систематизації показників оцінки ліквідності та платоспроможності страхової організації.

Новизна. Удосконалено формулу для визначення коефіцієнта ліквідності балансу з урахуванням суттєвих характеристик ліквідності, а саме: величини активів і часу їх конвертації та величини зобов'язань і терміну їх погашення. Запропоновано авторську систематизацію показників оцінки ліквідності та платоспроможності страхової компанії з урахуванням надбань вітчизняних науковців та дослідників.

Практична значущість. Існуючі показники, які систематизовано авторами в три групи, що дають чітке уявлення про ліквідність страхової компанії, ліквідність страхової діяльності та платоспроможність страховика.

Ключові слова: ліквідність, платоспроможність, страхова компанія, фінансовий стан, надійність та безпечність функціонування страхової компанії.

Постановка проблеми. Суть страхового бізнесу – об'єднання і перерозподіл ризиків. Страховики роблять значний внесок в економічне зростання, надаючи страхувальникам захист від негативних наслідків непередбачених подій. Надійність та безпечність функціонування страхової компанії кореспондується з такими категоріями, як плато-

спроможність і ліквідність страховика.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В роботах сучасних дослідників досліджуються такі аспекти зазначеної проблеми: визначення відмінностей у категоріях «платоспроможність» та «ліквідність» (О. М. Віленчук) [2, с.95]; виділення ключових характеристик ліквідності активів

(Т. Ю. Чайка, Я. С. Водоріз, С. Є. Лошакова) [19, с.902]; визначення поняття «ліквідність страхової організації» (Н. В. Ткаченко) [17, с.25]; визначення коефіцієнтів ліквідності страхових організацій (О. Галасюк) [3, с.40], (А. М. Єрмошенко) [4, с.372, 375], (О. Кнейслер) [5, с.192], (В. О. Кравченко) [6, с.88], (А. М. Кривенцов) [7, с.226], (Г. М. Кулина) [8, с.887], (О. Ю. Сова) [16].

Питання оцінки платоспроможності та ліквідності страхових організацій залишається не розв'язаним в повній мірі і потребує структурування та конкретизації показників, за якими її можна здійснити.

Формулювання мети статті. Метою статті є конкретизація та подальша систематизація показників оцінки ліквідності страхової організації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У короткостроковій перспективі одним з критеріїв оцінки фінансового стану страхової компанії виступає її ліквідність і платоспроможність. В той же час ліквідність характеризує як поточний стан розрахунків, так і перспективний.

Очевидним та незаперечним є факт, що ліквідність в науково-методичній літературі розглядають як багаторівневу систему категорій, яка об'єднує, зокрема, поняття ліквідність активів, ліквідність балансу, ліквідність суб'єкта господарювання (рис. 1).

Відповідно до Постанови КМУ «Про затвердження Методики оцінки майна» ліквідні активи — майно, що користується високим попитом на ринку та може бути швидко реалізоване [11].

Отже, суттєвими характеристиками ліквідності активів є: 1) абсолютні величини

активів і готівкових грошових коштів; 2) час конвертації [19, с. 902].

Для оцінки ліквідності балансу активи групують за ступенем зменшення їх ліквідності та порівнюють з зобов'язаннями, які згруповані за ступенем терміновості їх погашення. На думку авторів, з урахуванням надбання науковців з цього питання [1; 19, с. 902], ліквідність балансу характеризує рівень покриття зобов'язань страхової компанії її активами, термін конвертації яких в готівку відповідає терміну погашення зобов'язань.

В таблиці 1 авторами доповнено існуюче в економічній літературі групування активів за ступенем зменшення ліквідності та зобов'язань за ступенем терміновості їх погашення з урахуванням специфічних активів та зобов'язань страховика. Отже, коефіцієнт ліквідності балансу з урахуванням основних характеристик ліквідності, а саме величини активів та часу їх конвертації та величини зобов'язань та терміну їх погашення можна визначити за наступною формулою:

$$K_{лб} = \frac{\sum_{i=1}^4 A_i}{\sum_{i=1}^4 t_i} \times \frac{\sum_{i=1}^4 t'_i}{\sum_{i=1}^4 \Pi_i} \quad (1)$$

де A_i – величина активу за відповідною групою;

t_i – час конвертації відповідного активу в готівку;

Π_i – величина зобов'язань за відповідною групою;

t'_i - час погашення зобов'язання.

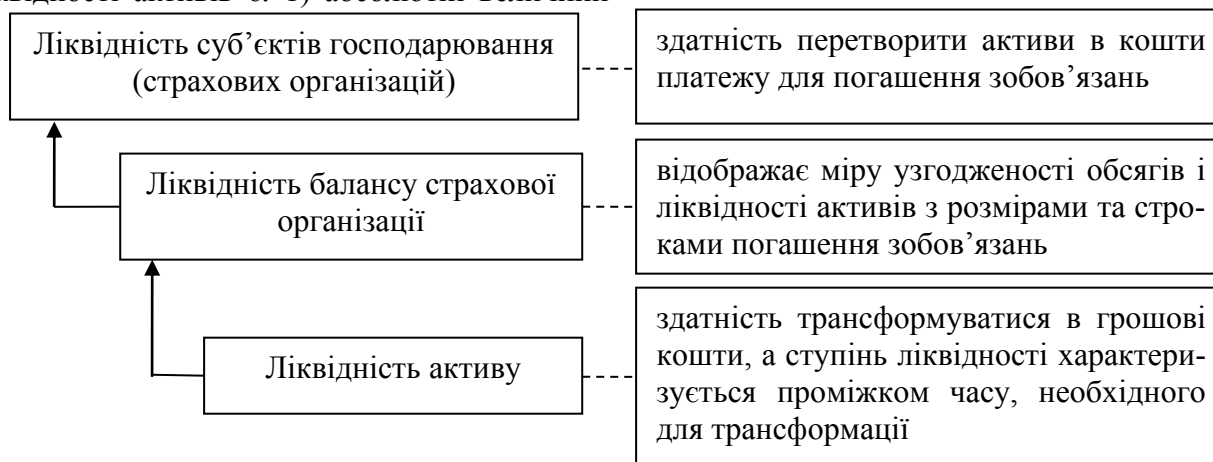

Рисунок 1 – Система категорій ліквідності страхової організації

Розроблено авторами на основі [17, с.25; 19, с.902; 10].

Групування активів та зобов'язань страховика за типами ліквідності

Активи		Пасиви	
Групи активів	Код рядка балансу	Групи зобов'язань	Код рядка балансу
Найбільш ліквідні активи (A1)	1160–1165	Найбільш термінові пасиви (П1)	1615–1635, 1650, 1690
Активи, що швидко реалізуються (A2)	1125–1155	Короткострокові кредити і позики (П2)	1600, 1610
Активи, що повільно реалізуються (A3)	1100, 1110, 1170–1190	Довгострокові зобов'язання та забезпечення (П3)	1595
Активи, що важко реалізуються (A4)	1095	Постійні пасиви (П4)	1495, 1660, 1665, 1700

Доповнено авторами на основі [1] та власними спостереженнями.

Отже, виходячи з групування активів та зобов'язань (таблиця 1), можна оцінити поточну та перспективну ліквідність в абсолютному виразі [1]:

- поточна ліквідність:

$$ПЛ = (A_1 + A_2) - (П_1 + П_2),$$

- перспективна ліквідність:

$$П'Л = A_3 - П_3.$$

В більшості наукових публікацій та словниках страхових термінів ліквідність характеризує спроможність страховика своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання (передусім сплачувати борги) та є показником того, як швидко можна реалізувати матеріальні цінності і отримати гроші, необхідні для покриття зобов'язань [3, с.401; 13; 14; 15].

На думку Ткаченко Н. В. поняття ліквідності щодо страхової компанії визначається як здатність забезпечувати своєчасне трансформування активів у гроші для виконання з мінімальними витратами зобов'язань, що виникають [17, с.25].

Оцінка ліквідності суб'єкта господарювання, зокрема і страхової організації, в більшості випадків здійснюється шляхом розрахунку коефіцієнтів ліквідності, які характеризують поточний стан розрахунків.

Коефіцієнти ліквідності в основному цікавлять короткострокових кредиторів. Це єдина група коефіцієнтів, яку можна використовувати для усіх галузей чи видів бізнесу.

На думку дослідників Чайки Т. Ю., Лошакової С. Є., Водоріз Я. С. коефіцієнти ліквідності характеризують здатність підприємства погашати короткострокові борго-

ві зобов'язання і конвертувати свої активи в грошові кошти. Ліквідність не слід плутати з платоспроможністю. Платоспроможність вимірює здатність компанії виконувати свої фінансові зобов'язання. Коефіцієнти платоспроможності включають фінансові зобов'язання як у довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі, тоді як коефіцієнти ліквідності більшою мірою стосуються короткострокових боргових зобов'язань і поточних активів компанії [19, с.902].

Отже, авторами на основі вище зазначеного зроблено висновок, що за допомогою показників ліквідності визначається достатність та можливість покриття наявними активами прийнятих страхових й інших короткострокових зобов'язань страхової організації.

Авторами статті проведено аналіз сучасних наукових публікацій та в таблиці 2 узагальнені коефіцієнти ліквідності, які пропонують вітчизняні дослідники використовувати для оцінки ліквідності страхової організації.

Як свідчать дані таблиці, серед науковців відсутня погодженість щодо кількості та назви коефіцієнтів ліквідності, за якими визначатиметься ліквідність страховика. Різні дослідники надають характеристику та формульне визначення за суттю одному показнику, але називають їх по-різному. Це призводить до штучного збільшення кількості показників та ускладнює процес оцінки ліквідності страхової організації. Окрім того, не всі автори в своїх пропозиціях враховують наявність страхової складової.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності страхових організацій, що зустрічаються в наукових публікаціях вітчизняних дослідників

Коефіцієнти ліквідності		Авторська характеристика коефіцієнтів
Галасюк О. [3, с. 40]		
Коефіцієнт ліквідності	поточної	$K_{пл} = \frac{OA}{ПЗ}$, де OA – оборотні активи; ПЗ – поточні зобов'язання
Коефіцієнт ліквідності	критичної	$K_{кл} = \frac{OA - З}{ПЗ}$, де OA – оборотні активи; З – запаси; ПЗ – поточні зобов'язання
Єрмошенко А.М. [4, с. 372]		
Коефіцієнт ліквідності	критичної	характеризує достатність найбільш ліквідних активів з урахуванням більш ризикованого виду активу з точки зору поверненості – дебіторської заборгованості для покриття термінових страхових зобов'язань: $K_{кл}^{ек} = \frac{КДЗ + ГК + КЦП}{ТР + КЗ + КК}$, де КДЗ – короткострокова дебіторська заборгованість; ГК – грошові кошти; КЦП – короткострокові цінні папери; ТР – технічні резерви; КЗ – кредиторська заборгованість; КК – короткострокові кредити
Коефіцієнт ліквідності	швидкої	відображає достатність найбільш ліквідних активів для покриття термінових зобов'язань: $K_{ши}^{ек} = \frac{ГК + КЦП}{РНЗ + РЗ}$, де ГК – грошові кошти; КЦП – короткострокові цінні папери; РНЗ – резерв незароблених премій; РЗ – резерв збитків
Показник ліквідності	комплексної	показує достатність активів для покриття суми зобов'язань виражених у вигляді страхових резервів та інших зобов'язань: $K_{ком-л}^{ек} = \frac{IA - ВСФП + КДЗ + ГК}{СР + КЗ + КК}$, де IA – інвестиційні активи; ВСФП – вкладення в статутні фонди інших підприємств; КДЗ – короткострокова дебіторська заборгованість; ГК – грошові кошти; СР – технічні резерви; КЗ – кредиторська заборгованість; КК – короткострокові кредити
Кривенцова А.М. [7, с. 226]		
Коефіцієнт ліквідності	загальної	характеризує здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання з найбільше легко реалізованої частини активів – оборотних коштів
Коефіцієнт ліквідності	абсолютної	дозволяє визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів
Коефіцієнт ліквідності	поточної	показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та кредиторської заборгованості
Кнейслер О. [5, с. 192]		
Коефіцієнт ліквідності	загальної	характеризує спроможність страхової компанії у найкоротший термін виплатити страхове відшкодування за рахунок наявних активів: $K_{зл} = \frac{ЛА}{СР}$, де ЛА – ліквідні активи; СР – страхові резерви
Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. [19, с. 903]		
Коефіцієнт ліквідності	абсолютної	відображає здатність покривати короткострокові боргові зобов'язання наявними і короткостроковими фінансовими вкладеннями: $AT = \frac{C + ShI}{CL}$
Коефіцієнт ліквідності	поточної	відображає взаємозв'язок між розміром поточних активів і поточними зобов'язаннями; показує здатність підприємства погашати поточні (короткострокові, до одного року) зобов'язання тільки за рахунок поточних (оборотних) активів: $CR = \frac{CA}{CL}$
Коефіцієнт ліквідності	швидкої	відношення високоліквідних поточних (оборотних) активів до поточних (короткострокових) зобов'язань (поточних пасивів): $QR = \frac{CA - I}{CL}$

Узагальнено авторами на основі [3, 4, 5, 7, 19].

Платоспроможність страховика – це його здатність своєчасно і в повному обсязі виконати свої фінансові зобов'язання, передусім страхові, за рахунок наявності достатньої суми ліквідних активів і засобів платежу [16].

Платоспроможність страхової компанії безпосередньо залежить від ліквідності його активів. Адже чим їх легше і дорожче можна продати, тим вище ймовірність погасити всі свої зобов'язання перед третіми особами, а значить, тим вище платоспроможність [20].

Поняття «платоспроможність» та «ліквідність» тісно взаємозв'язані, але не є тотожними. У науковій літературі платоспроможність страхової компанії оцінюється достатністю покриття зобов'язань страховика власними коштами, у той самий час поняття «ліквідність» трактується як здатність елементів основного та обігового капіталів компанії швидко і легко реалізовуватися. Отже, забезпечення належного рівня платоспроможності та достатньої ліквідності страховика означає його здатність виконувати свої прямі функціональні обов'язки, пов'язані з повнотою та своєчасністю виплат страхових відшкодувань за страховими подіями [2, с.95].

У вітчизняному законодавстві закладено низку умов забезпечення платоспроможності, які зобов'язані дотримуватись страховики, серед яких:

- наявність сплаченого статутного фонду та гарантійного фонду страховика;
- створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум та покриття збитків від реалізації застрахованих ризиків;
- перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності [12, ст. 30].

Авторами проведено аналіз досліджень сучасних науковців щодо показників, за якими пропонується оцінити рівень платоспроможності страхової організації. Результати такого аналізу представлені в таблиці 3.

Страхові компанії є специфічними суб'єктами господарювання, які концентрують на собі майнові інтереси страхувальни-

ків (фізичних і юридичних осіб) та в той же час самі функціонують як юридичні особи, що займаються господарською діяльністю з надання фінансових послуг.

Для аналізу ліквідності страхової компанії як юридичної особи, що займається господарською діяльністю з надання фінансових послуг можна використовувати стандартні коефіцієнти ліквідності, зокрема такі як коефіцієнт загальної, поточної чи абсолютної ліквідності.

Але, якщо оцінювати ліквідність страхової компанії з позиції здатності виконувати свої прямі функціональні обов'язки, пов'язані з повнотою та своєчасністю виплат страхових відшкодувань за страховими подіями, потрібне коригування розрахунку коефіцієнтів ліквідності з урахуванням особливостей страхової діяльності, зокрема формування страхових резервів.

На рисунку 2 авторами розкрито взаємозв'язок понять «ліквідність–платоспроможність» та їх кількісна оцінка в умовах страхових організацій.

Авторами пропонується виділити, на основі проведеного аналізу існуючих в науковій літературі показників ліквідності та платоспроможності, три групи показників, за якими можна оцінити ліквідність та платоспроможність страхової компанії (табл.4):

- ліквідність діяльності страхової компанії як юридичної особи;
- ліквідність страхової діяльності;
- платоспроможність страхової компанії.

Перша група показників – це стандартні показники оцінки ліквідності страхової компанії, як суб'єкта господарювання: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Друга група показників – це показники, за якими можна оцінити ліквідність страхової діяльності: коефіцієнт покриття зобов'язань страховика за укладеними договорами страхування та коефіцієнт достатності страхових резервів. Автори не применшують значення проведених досліджень інших науковців з цього питання, але вважають, що ці коефіцієнти найбільш повно враховують страхову складову при визначенні ліквідності саме страхової діяльності.

Аналіз сучасних досліджень щодо показників оцінки рівня платоспроможності страхової організації

Автор	Характеристика показників	
<i>Коефіцієнт фінансової спроможності</i>		
Кравченко В.О. [6, с. 88] Кулина Г.М. [8, с. 887]	Характеризує платоспроможність страхової компанії щодо виконання своїх зобов'язань за страховими виплатами: $K_{fc} = \frac{CP + \Phi ЗП}{CB}$, де CP – сума страхових резервів на кінець періоду; ФЗП (Нетто-Активи) – фактичний запас платоспроможності (нетто-активи) за період; CB – сума страхових виплат за період	
<i>Коефіцієнт поточної платоспроможності (рівень достатності покриття власними коштами)</i>		
Сова О.Ю. [16]	Ткаченко Н.В. [18]	Єрмошенко А.М. [4, с. 375]
Розраховується за методикою ЄС: через коефіцієнт платоспроможності оцінюється достатність капіталу страхової компанії: $SR = \frac{OF}{SCR}$, де OF – власні кошти; SCR – необхідний платоспроможний капітал	$CAR = \frac{F - N}{N}$, де F – фактичний рівень платоспроможності; N – нормативний рівень платоспроможності	Характеризує достатність коштів у вигляді страхових премій для покриття поточних витрат на здійснення страхових виплат та оплати поточних витрат на ведення справи (оптимальне значення >100%): $K_{nn} = \frac{СП - СППП}{CB + OB}$, де СП – сума страхових премій; СППП – сума страхових премій передана перестраховальникам; CB – сума страхових виплат; OB – сума операційних витрат
<i>Коефіцієнт достатності страхових резервів (ліквідності страхових резервів)</i>		
Кравченко В.О. [6, с. 88] Кулина Г.М. [8, с. 887]	Характеризує достатність страхових резервів компанії, які можуть бути використані для погашення поточних зобов'язань. Цей коефіцієнт показує, скільки грошових одиниць страхових резервів припадає на кожен грошову одиницю зобов'язань за договорами страхування: $K_{д(л)ср} = \frac{CP}{ЛА}$, де CP - страхові резерви; ЛА – ліквідні активи	
<i>Коефіцієнт страхового покриття</i>		
Кравченко В. О. [6, с.88] Кулина Г. М. [8, с.887]	Характеризує достатність страхових резервів страхової компанії для здійснення страхових виплат. Цей коефіцієнт може знижуватися, якщо страхова компанія здійснює неефективні інвестиції за рахунок страхових резервів: $K_{сн} = \frac{CP \times K_{д(л)ср}}{CB}$, де CP – сума страхових резервів; $K_{д(л)ср}$ – коефіцієнт достатності страхових резервів (ліквідності страхових резервів); CB – сума страхових виплат	

Складено авторами на основі [4, 6, 8, 16, 18].

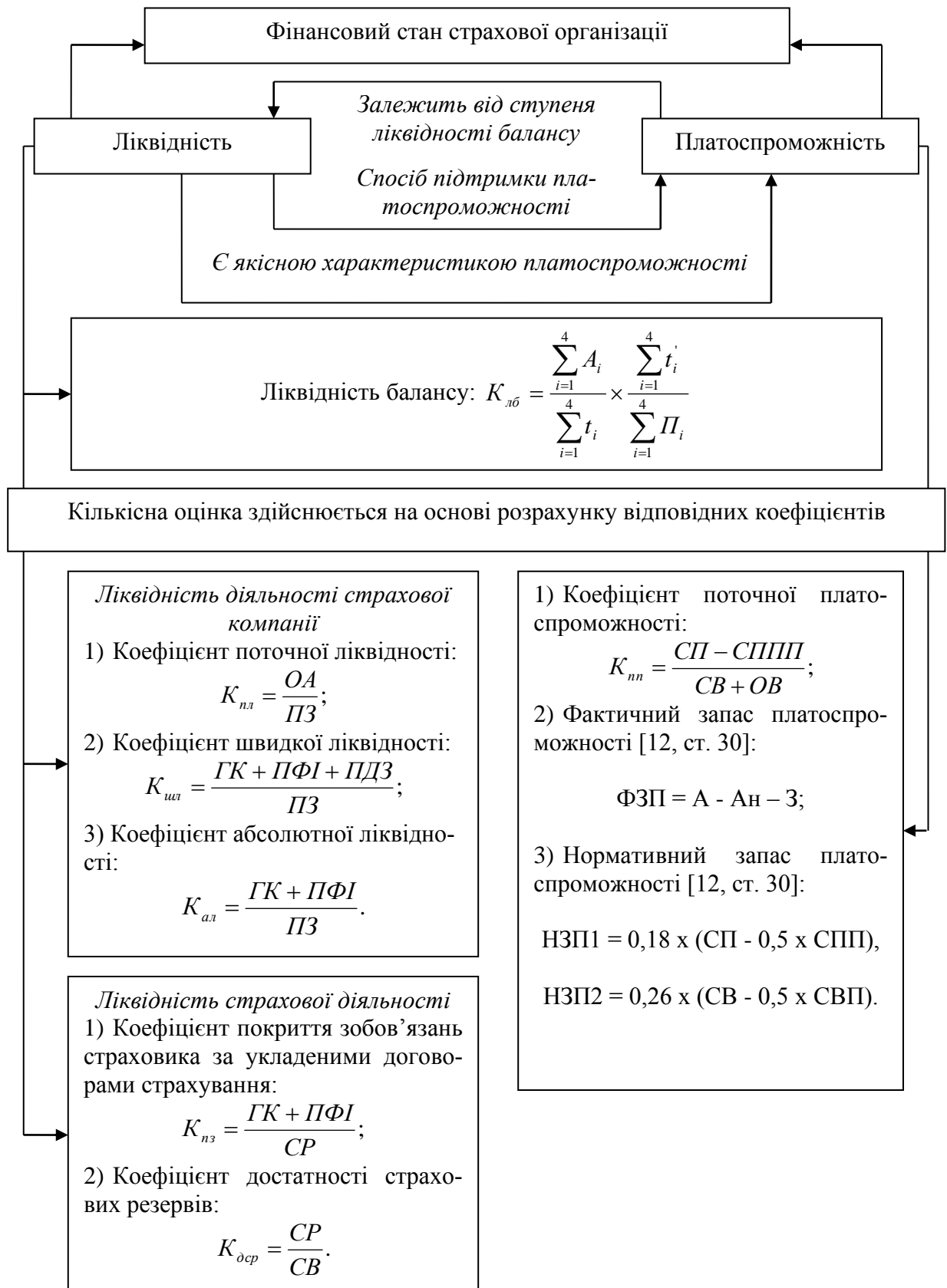

Рисунок 2 – Взаємозв'язок понять «ліквідність–платоспроможність» та їх кількісна оцінка в умовах страхових організацій
Розроблено авторами

Авторська систематизація показників оцінки ліквідності та платоспроможності страхової компанії

Назва показника	Формульне визначення	Сутнісна характеристика
1	2	3
<i>Ліквідність діяльності страхової компанії</i>		
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт загальної ліквідності)	$K_{nl} = \frac{OA}{PZ},$ де OA – оборотні активи; ПЗ – поточні зобов'язання	показує здатність компанії погашати поточні (короткострокові, до одного року) зобов'язання тільки за рахунок поточних (оборотних) активів
Коефіцієнт швидкої ліквідності (коефіцієнт «критичної оцінки», проміжний коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт критичної ліквідності, «кислотний тест»)	$K_{шл} = \frac{ГК + ПФІ + ПДЗ}{ПЗ},$ де ГК – грошові кошти; ПФІ – поточні фінансові інвестиції; ПДЗ – поточна дебіторська заборгованість	показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена не лише за рахунок грошових коштів, але й за рахунок очікуваних надходжень
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ал} = \frac{ГК + ПФІ}{ПЗ}$	показує здатність покривати поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень
<i>Ліквідність страхової діяльності</i>		
Коефіцієнт покриття зобов'язань страховика за укладеними договорами страхування	$K_{nz} = \frac{ГК + ПФІ}{СР},$ де ГК – грошові кошти; ПФІ – поточні фінансові інвестиції; СР – страхові резерви (страхові зобов'язання) [12]	показує здатність погасити за рахунок найбільш ліквідних активів зобов'язання страхової компанії за укладеними договорами страхування
Коефіцієнт достатності страхових резервів	$K_{дсп} = \frac{СР}{СВ},$ де СВ – сума страхових виплат	показує достатність страхових резервів страхової компанії для здійснення страхових виплат. Цей коефіцієнт може знижуватися, якщо страхова компанія здійснює неефективні інвестиції за рахунок страхових резервів
<i>Платоспроможність страхової компанії</i>		
Коефіцієнт поточної платоспроможності	$K_{nn} = \frac{СП - СППП}{СВ + ОВ},$ де СП – сума страхових премій; СППП – сума страхових премій передана перестраховальникам; СВ – сума страхових виплат; ОВ – сума операційних витрат	показує достатність коштів у вигляді отриманих страхових премій для покриття поточних витрат на здійснення страхових виплат та оплати поточних витрат на ведення справи (оптимальне значення >100%) [8]

1	2	3
Фактичний запас платоспроможності [12]	$\text{ФЗП} = \text{А} - \text{Ан} - \text{З},$ де ФЗП – фактичний запас платоспроможності (нетто-активи); А – загальна сума активів (рядок 1300 балансу); Ан – сума нематеріальних активів (рядок 1000 балансу); З – загальна сума зобов'язань (сума рядків 1595, 1695 балансу)	
Нормативний запас платоспроможності	$\text{НЗП1} = 0,18 \times (\text{СП} - 0,5 \times \text{СПП}),$ де НЗП1 – нормативний розрахунковий запас платоспроможності на підставі страхових премій; СП – сума надходжень страхових премій протягом звітного періоду; СПП – сума страхових премій, переданих у перестраховування протягом звітного періоду.	
	$\text{НЗП2} = 0,26 \times (\text{СВ} - 0,5 \times \text{СВП}),$ де НЗП2 – нормативний розрахунковий запас платоспроможності на підставі страхових виплат; СВ – сума страхових виплат, здійснених страховиком протягом звітного періоду; СВП – сума страхових виплат, компенсованих перестраховиками протягом звітного періоду.	

Розроблено на основі [6, 8, 12, 19] та власними спостереженнями.

Стосовно третьої групи показників, авторами запропоновано доповнити розрахунок фактичного та нормативного запасу платоспроможності, що встановлено на законодавчому рівні, розрахунком коефіцієнта поточної платоспроможності, запропонованого дослідником Г.М. Кулиною. Це надасть всім зацікавленим особам більш повне уявлення про рівень поточної платоспроможності страхової організації.

Висновки. Спирні моменти та складність в дослідженнях питань оцінки ліквідності страхової організації викликані перш за все специфічністю діяльності цих суб'єктів господарювання. По друге, відсутністю погодженості щодо назви коефіцієнтів ліквідності, що призводить до штучного збільшення кількості показників, що зустрічаються у наукових публікаціях, а також іноді викликає непорозуміння та плутанину у термінології.

Таким чином, в результаті проведеного дослідження запропонована авторська систематизація показників оцінки ліквідності та платоспроможності страхової компанії з урахуванням надбань вітчизняних науковців та дослідників. Авторами існуючі показники

систематизовано в три групи, що дають чітке уявлення про ліквідність страхової компанії, як суб'єкта господарювання, ліквідність страхової діяльності та платоспроможність страхової організації.

Перспективу подальших досліджень становить розробка оптимальних значень коефіцієнтів, за якими оцінюється ліквідність страхової діяльності.

Література

1. Аналіз платоспроможності та ліквідності [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/22graboveckij_finansovuj_analiz_zvitnist/link-4/4.html.
2. Віленчук О. М. Методологічні засади інституціональних перетворень на ринку аграрного страхування / О. М. Віленчук. // Механізм регулювання економіки. – 2015. – №1. – С. 88–99.
3. Галасюк О. Аналіз фінансової звітності страхових компаній / О. Галасюк. // Економічний аналіз. – 2010. – №6. – С. 400–403.
4. Єрмошенко А. М. Методичний підхід до аналізу стресостійкості страхових компаній / А. М. Єрмошенко. // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №7. – С. 369–377.
5. Кнейслер О. Прагматизм фінансової стійкості страховика / О. Кнейслер. // Світ фінансів. – 2009. – №4. – С. 191–197.
6. Кравченко В. О. Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової фінан-

сової безпеки страхової компанії / В. О. Кравченко. // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – №1. – С. 85–89.

7. Кривенцова А. М. Удосконалення оцінки фінансового стану страхових компаній в Україні / А. М. Кривенцова. // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2015. – №6. – С. 223–227.

8. Кулина Г. М. Теоретико-методичні засади оцінювання платоспроможності страхових компаній / Г. М. Кулина. // Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. – 2015. – №5. – С. 885–889.

9. Ліквідні активи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://slovoopedia.org.ua/38/53403/381289.html>.

10. Ліквідність [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123427&cat_id=123216.

11. Про затвердження Методики оцінки майна : Постанова КМУ від 10.12.2003 № 1891 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1554-2000-p>.

12. Про страхування : Закон України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vr>.

13. Словник страхових термінів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://krayina.com/>.

14. Словник страхових термінів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.vuzlib.su/Str_O/slovník.htm.

15. Словник страхових термінів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://iic.kharkov.ua/ua/slovník-strahovih-terminiv>.

16. Сова О. Ю. Проблематика забезпечення фінансової стійкості страхових компаній [Електронний ресурс] / О. Ю. Сова // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні економічні дослідження» м. Краматорськ. 12 лютого 2017 року. – Режим доступу до ресурсу: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materiali-konferentsij/sova_0011.pdf.

17. Ткаченко Н. В. Фінансова стійкість страхових компаній (методологія оцінки та механізми забезпечення) : дис. докт. ек. наук : 08.00.08 / Н. В. Ткаченко – Суми, 2011. – 418 с.

18. Ткаченко Н. В. Сучасний стан оцінки платоспроможності страхових компаній [Електронний ресурс] / Н. В. Ткаченко – Режим доступу до ресурсу: <http://fkf.org.ua/article/viewFile/29635/26521>.

19. Чайка Т. Ю. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності / Т. Ю. Чайка, С. Є. Лошаківа, Я. С. Водоріз. // Економіка і суспільство. – 2018. – №15. – С. 900–908.

20. Що таке ліквідність: інструкція з розрахунку коефіцієнта ліквідності, формули та аналіз з прикладами [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://itstatti.in.ua/16-finansy-ta-investytsii/561-likvidnist.html>

References

1. Analiz platospromozhnosti ta likvidnosti. Retrieved from: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/22graboveckij_finansovyj_analiz_zvitnist/link-4/4.html [in Ukrainian].

2. Vilenchuk, O.M. (2015). Metodolohichni zasady instytutsionalnykh peretvoren na rynku ahrarnoho strakhuvannia. Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky, (1), 88-99.

3. Halasiuk, O. (2010). Analiz finansovoi zvitnosti strakhovykh kompanii. Ekonomichniy analiz, (6), 400-403.

4. Iermoshenko, A.M. (2016). Metodychnyi pidkhd do analizu stresostiykosti strakhovykh kompaniy. Aktualni problemy ekonomiky, (7), 369-377.

5. Kneisler, O. (2009). Prahmatyzm finansovoi stiikosti strakhovyka. Svit finansiv, (4), 191-197.

6. Kravchenko, V.O. (2013). Rozvytok metodiv analizu platospromozhnosti strakhovyka yak skladovoi finansovoi bezpeky strakhovoi kompanii. Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu, (1), 85-89.

7. Kryventsova, A.M. (2015). Udoshkonalennia otsinky finansovoho stanu strakhovykh kompanii v Ukrainy. Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova, (6), 223-227.

8. Kulyna, H.M. (2015). Teoretyko-metodychni zasady otsiniuvannia platospromozhnosti strakhovykh kompanii. Mykolaivskiy natsionalnyi universytet imeni V.O. Sukhomlynskoho, (50), 885-889.

9. Likvidni aktyvy. Retrieved from <http://slovoopedia.org.ua/38/53403/381289.html>.

10. Likvidnist. Retrieved from https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123427&cat_id=123216.

11. Pro zatverdzhennia Metodyky otsinky maina: Postanova KМУ vid 10.12.2003 № 1891. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1554-2000-p>.

12. Pro strakhuvannia : Zakon Ukrainy. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vr>.

13. Slovník strakhovykh terminiv. Retrieved from: <https://krayina.com/>.

14. Slovník strakhovykh terminiv. Retrieved from https://www.vuzlib.su/Str_O/slovník.htm [in Ukrainian].

15. Slovník strakhovykh terminiv. Retrieved from <https://iic.kharkov.ua/ua/slovník-strahovih-terminiv>.

16. Sova, O.Iu. Problematyka zabezpechennia finansovoi stiikosti strakhovykh kompanii. Proceedings from: MIIM '17 Materialy III-d mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii «Suchasni ekonomichni doslidzhennia». m. Kramatorsk. Retrieved from https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materiali-konferentsij/sova_0011.pdf.

17. Tkachenko, N.V. (2011). Finansova stiikist strakhovykh kompanii (metodolohiia otsinky ta mekhanizmy zabezpechennia). Doctor's thesis. Sumy.

18. Tkachenko, N.V. Suchasnyi stan otsinky platospromozhnosti strakhovykh kompanii. Retrieved from <http://fkf.org.ua/article/viewFile/29635/26521>.

19. Chaika, T.Yu., Loshakova, S.Ye., & Vodorig, Ya.S. (2018). Rozrakhunok koefitsientiv likvidnosti za bilanсом, urakhuvannia finansovykh i vyrobnychykh osoblyvostei pidpriemstva pid chas zdiisnennia koefitsi-

20. Shcho take likvidnist: instruktsiia z rozrakhunku koefitsiienta likvidnosti, formuly ta analiz z prykladamy.

ОЦЕНКА ЛИКВИДНОСТИ И ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ СТРАХОВОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

И. Г. Абернихина, к. э. н., доцент, Национальная металлургическая академия Украины,

И. Г. Сокиринская, к. э. н., доцент, Национальная металлургическая академия Украины

Методология исследования. Результаты получены за счет применения методов: анализа – при исследовании основных теоретических и методических подходов к оценке ликвидности и платежеспособности страховой организации; абстрагирования – при определении существенных характеристик ликвидности и платежеспособности; формализации – при определении коэффициента ликвидности баланса; обобщения – при установлении взаимосвязи понятий «ликвидность» и «платежеспособность», а также их количественной оценки в условиях страховых организаций.

Результаты. Охарактеризованы ключевые отличия категорий «ликвидность» и «платежеспособность». Обосновано, что ликвидность необходимо рассматривать как многоуровневую систему категорий, которая объединяет, в частности, понятия ликвидность активов, ликвидность баланса, ликвидность предприятия. Дополнена и углублена существующая в экономической литературе группировка активов по степени убывания ликвидности, а обязательств по степени срочности их погашения с учетом специфических активов и обязательств страховщика.

Отмечено, что в научных публикациях отсутствует несогласованность по количеству и названиям коэффициентов ликвидности, что приводит к искусственному увеличению количества показателей и усложняет процесс оценки ликвидности страховой организации. Кроме того, не все исследователи в своих предложениях учитывают наличие страховой составляющей. Аргументирована необходимость конкретизации, дальнейшей систематизации показателей оценки ликвидности и платежеспособности страховой организации.

Новизна. Усовершенствована формула для определения коэффициента ликвидности баланса с учетом существенных характеристик ликвидности, а именно: величины активов и времени их конвертации, а также величины обязательств и срока их погашения. Предложена авторская систематизация показателей оценки ликвидности и платежеспособности страховой компании с учетом достижений отечественных исследователей.

Практическая значимость. Существующие показатели, систематизированные авторами в три группы, дают четкое представление о ликвидности страховой компании, ликвидности страховой деятельности и платежеспособности страховщика.

Ключевые слова: ликвидность, платежеспособность, страховая компания, финансовое состояние, надежность и безопасность функционирования страховой компании.

LIQUIDITY AND SOLVENCY ASSESSMENT OF AN INSURANCE COMPANY

I. H. Abernikhina, Ph. D (Econ.), Associate Professor, National Metallurgical Academy of Ukraine

I. H. Sokyrynska, Ph. D (Econ.), Associate Professor, National Metallurgical Academy of Ukraine

Methods. The results are obtained through the use of methods: analysis – in the study of the basic theoretical, methodological approaches to assessing liquidity and solvency of an insurance organization; abstraction – in determining essential characteristics of liquidity and solvency; formalization – when determining the liquidity ratio; generalization – when establishing the relationship between the concepts of «liquidity» and «solvency» and their quantification for insurance companies.

Results. The key differences between the categories of «liquidity» and «solvency» are characterized. It is substantiated that liquidity should be considered as a multilevel system of categories that integrates, in particular, the concept of assets liquidity, balance sheet liquidity, liquidity of a company on the whole. The existing classification of assets by the liquidity reduction degree and liabilities according to the term of maturity has been supplemented and deepened, taking into account insurer's asset and liabilities specifics.

It is noted that there is no agreement on the number and name of liquidity ratios in scientific publications, that leads to an artificial increase in the number of indicators and complicates the process of an insurance organization liquidity assessing. In addition, not all the researchers consider the availability of an insurance component in their publications. The necessity to specify and further systematize the indicators of liquidity and solvency assessment of an insurance organization is substantiated.

Novelty. The formula for determining the balance sheet liquidity ratio has been improved, taking into account the essential characteristics of liquidity, namely the assets value and the time of their conversion, the magnitude of liabilities and their maturity. The author's systematization of liquidity and solvency assessment indicators of an insurance company is offered, taking into account the national scientists publications.

Practical value. The existing indicators are organized by authors into three groups, which gives a clear idea of the insurance company liquidity, the liquidity of the insurance activity and the insurer solvency.

Keywords: liquidity, solvency, insurance company, financial state, reliability and safety of an insurance company.

Надійшла до редакції 16.01.20 р.